

İstanbul sözleşmesine göre şiddetin kaynağı: cinsiyet

Sibel ERASLAN

29 Temmuz 2020 Çarşamba

<https://www.star.com.tr/yazar/istanbul-sozlesmesine-gore-siddetin-kaynagi-cinsiyet-yazi-1561575/>

İstanbul Sözleşmesi, bir sözleşme değil bir manifestodur. Kadına karşı şiddetle mücadele gibi, hepimizin vicdanen rahatlıkla kabul edeceği bir çıkış noktasını kullanarak, **şiddetin kaynağı olarak cinsiyet ayrımını gösteriyor.** AB uyum yasaları çerçevesinde bize dayatılmış bir sözleşme olmasının ötesinde, detaylı okumalar sonucunda farketmişim ve cidden tedirgin olduğum bir mevzuyu sizinle paylaşacağım: **Feminizm ve LGBT (Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Transeksüel) düşüncelerinin ideolojik kavramsallaştırmalarıyla yapılandırılmış bir metindir.** Tüm dünya ülkelerine, kadına yönelik şiddetle mücadele ismi altında empoze ediliyor oluşu maskesinin altında, kadın ile erkek üzerinden kurulmuş varoluş ve insanlık bilgisini değiştirmek, bozuma uğratmak hedefindedir. **Özgür bireyin kendi bedenine istediği gibi şekil vermesi ve bedeni hakkında karar vermesi şeklinde güncellenen bu itiraza göre; cinsiyet kavramı, sadece kalıplaşmış bir önyargıdır! Kadın veya erkek olmak bir klişeden ibarettir.**

İstanbul Sözleşmesi'nin **ideolojik bir metin** olarak, **ilk insandan bu yana aşına olduğumuz 'insan'** kavramını yok edip, **insanı yeniden inşa etme girişimi** olarak okumak mümkün. Çünkü metin, insanların kadın ya da erkek oluşlarını, şiddetin ve tüm kötülüklerin kaynağı olarak göstermektedir.

İstanbul Sözleşmesinin tekrarlar halinde ortaya koyduğu sekans kavramı, hatta metnin ana fikri; **'toplumsal cinsiyet'**tir (gender) ve sosyolojik bir kurgu olduğu kadar ideolojik bir tanımlamadır. Yani insanlar aslında kadın ya da erkek değildir; toplum, kültür, gelenek ve din insanları kadın ya da erkek olarak ayırmıştır ve şiddet işte bundan kaynaklanmaktadır. Bu yüzden bu inançların hepsinin **'kökü kazınmalıdır'**...

Sözleşme boyunca **'toplumsal cinsiyet'**in (gender) bilinçli olarak, fitri olanın, yani **'cinsiyet'** (sex) kavramının yerine ikame edildiğini görürüz. Sözleşme, toplumun cinslere yüklediği farklı görev yüklerinin yol açtığı eşitsizliği eleştirir gibi yaparken, feminizme has yapı-bozum tekniğini kullanarak, aslında fitri olanı yani kadın veya erkek oluşu eleştirmektedir.

Cinsel kimliğin doğuştan gelen bir özellik olmayıp, içinde yaşanılan kültürün ve sosyal çevrenin dayatmalarıyla şekillendiği varsayımına dayanarak, her çocuğun ve gencin cinsel tercihini yapabilme özgürlüğünü savunan Sözleşme, "toplumsal cinsiyet eşitliği" hedefiyle bu amaca ulaşmayı öngörmektedir

Toplumun cinslere yüklediği “**cinsiyet rolleri**”nin (**gender role**) eşitsizliğe yol açtığı fikri sözleşmeye hâkimdir. Sözleşme; kadın veya erkek tanımlamalarının aslında varoluşsal bir durum olmadığını, toplumun faraziyesi olduğunu söyler. Bunun sonucu olarak şiddetin ve eşitsizliğin; kadın ve erkek şeklindeki rol ayrımından kaynaklandığı neticesine varılmaktadır. Sözleşme, fitri ve doğal olan kadın veya erkek oluşun yerine, “**cinsiyetsizliğin**” ikame edilmesini dayatmaktadır.

Sözleşmedeki dikkat çekici bir diğer ifade ise “**gender stereotype**”tir. Cinsiyet hakkında kalıplaşmış yargılar, genellemeler şeklinde tanımlanan bu kavram çerçevesinde sözleşmenin ana gayelerinden birisi olarak; “**non stereotyped gender roles**” hedeflenmektedir. Bu noktada sözgelimi bir öğretmen kız öğrencisine kızım, erkek öğrencisine oğlum şeklinde seslenemeyecektir. Sözleşmeye göre bu ayrımcılık ve şiddettir.

Sözleşmedeki ideolojik terimlerden bir diğeri “**sexual orientation**” yani “**cinsel yönelim**”dir. Burada kişinin birey olarak kimliği değil, kişinin cinsel isteklerinin esas alınması söz konusudur. **Kadına şiddeti önlemek amacıyla hazırlanan bir yasada, cinsel eğilim, cinsiyet kavramının önüne geçirilmektedir. Sözleşmeye göre cinsiyet tehlikeli, cinsel eğilim ise tehlikesizdir.**

Sözleşmenin terminolojisinde dikkat çeken bir diğer ifade; “**domestic violence**” (ev içi şiddet)in, bizim dilimize “**aile içi şiddet**” olarak geçirilmiş olmasıdır. **Sözleşmenin Türkçe metni, aileyi şiddet mekânı, şiddetin doğduğu yer olarak tarif etmektedir.**

Sözleşme hakkında tartışmaların serinkanlı bir şekilde sürmesini beklerken, tartışmaya katılan büyük sermaye grupları ve uzantıları, meselenin küresel kısmı hakkında bize fikir verebilir. Koro halinde bir ezber var: “**Bu sözleşme kalkarsa şiddeti önleyecek bir şey kalmaz elimizde**” diyorlar. 2014’ten beri yani Sözleşme yasalaştığından beri azalıyor mu şiddet? Şiddetin önüne geçebilmek için yeni yasalar acilen yapılmalı elbette. Hatta kadına yönelik şiddet en ağır derecede cezalandırılmalı, ama bu, nesli ifsad ederek, kadın ve erkek genleriyle oynayarak düzeltilecek bir iş değil. Hukuk, bir yaşam kültürü olduğu takdirde, yaşayan hukuka dönüşür.